

Lektieinkluderende undervisning i dansk

- Perspektiver og ideer fra en dansklærer

På Herning HF og VUC arbejder vi med lektieinkluderende undervisning. Det har givet udfordringer, men også gode erfaringer og resultater.

På Herning HF og VUC har vi på AVU arbejdet med lektieinkluderende undervisning i halvandet år. Dette har givet mig nogle erfaringer med, hvordan det bedst muligt praktiseres. Overordnet set ændrer jeg stort set ikke min undervisning i forhold til klasser, som har lektier for, men jeg tilpasser blot det materiale, jeg allerede har. I denne artikel vil jeg præsentere nogle af de tilpasninger og konkrete undervisningsmetoder, som jeg har erfaret passer særligt godt til den lektieinkluderende undervisning i dansk. Overordnet set er der tre emner, som jeg mener, der bør fokuseres på i lektieinkluderende danskundervisning:

Læsning: Dansk er et læsefag, og det kan være en stor udfordring rent tidsmæssigt at skulle læse alle tekster på klassen. Desuden kræver det, at der i klassen er en kultur, som giver eleverne ro og tid til at koncentrere sig

Skriftlig fremstilling: Skriftlige afleveringer skal i den lektieinkluderende undervisning laves på klassen. Det er en udfordring, men det giver også nye muligheder i forhold til at hjælpe eleverne i skriveprocessen

Differentiering: Eleverne arbejder i forskellige tempi, hvilket i højere grad kommer til udtryk i den lektieinkluderende undervisning. Det er derfor endnu mere nødvendigt at differentiere.

Læsning

Det er min erfaring, at det stiller store krav til variationen i arbejdsformerne, at alle tekster skal læses på klassen. Jeg arbejder specielt med disse arbejdsformer i forbindelse med læsning:

- 1) Individuel læsning
- 2) Individuel læsning med krav om notater
- 3) Makkerlæsning
- 4) Højtlæsning
- 5) Rollelæsning (jf. Cooperative Learning)
- 6) Lydfiler som kan lyttes til
- 7) Alternativer til læsning (fx figurer)
- 8) Sekundærlæsning til de hurtige

Jeg kan efterhånden se tydelige forståelsesmæssige gevinster ved at læse alle tekster på klassen. Det er mit klare indtryk, at mange elever har svært ved at læse tekster hjemme. Mange giver op, hvis teksten er lidt svær, og dem, som kommer igennem teksten, har ofte ikke forstået den. I den lektieinkluderende undervisning bliver læsningen taget væk fra den enkelte og gjort fælles. Vi kan hjælpe hinanden med at forstå teksterne, og jeg har en føling med, om de har forstået teksten eller ej. Jeg er som underviser i højere grad med i læseprocessen, hvorfor jeg i højere grad kan være med og rådgive eleverne i denne proces.

I forlængelse heraf er det også min erfaring, at vi som undervisere skal prioritere at skabe nogle fælles normer og værdier for, hvordan denne læsning foregår. Det nytter ikke noget, at der er småsnak i lokalet, når der læses. Hertil har

jeg to strategier, som fungerer i min hverdag 1) Snak med eleverne om det. De kan alle forstå, at der er brug for ro, når 25 elever skal læse samtidigt 2) Vælg 2-3 arbejdsformer, som klassen hovedsageligt bruger. Når eleverne er trygge ved de arbejdsformer, der benyttes ved læsning, så glider undervisningen.

Skriftlig fremstilling

Skriftlige opgaver laves i den lektieinkluderende undervisning på skolen, hvorfor der skal afsættes ekstra tid i årsplanen til dette. Det tager lang tid, men jeg har også erfaring med, at det gavner elevernes skriftlige kompetencer. Vi får i højere grad arbejdet med de forskellige faser af skriveprocessen, hvilket er meget gavnligt for mange af eleverne. I skrivefasen arbejder jeg med tre forskellige faser:

Førskrivningsfasen: Her arbejder vi med strategier til at begynde en opgave. Vi diskuterer opgaveformuleringer, og vi laver fælles mindmaps og dispositioner. Desuden arbejder vi med vidensdeling på den måde, at eleverne udveksler ideer til forskellige opgaver og holdninger til forskellige emner i opgaverne. Alt dette skal gerne give dem nogle redskaber til selv at kunne begynde på at skrive en opgave.

Skrivefasen: Her arbejder vi med både individuel og fælles skrivning. Min erfaring er desuden, at det fungerer rigtig godt, når eleverne får tre timer på skolen til at skrive opgaven.

Bearbejdsfasen: Her arbejder vi med at redigere i elevernes tekster. Det er min erfaring, at mange elever springer denne fase over, hvorfor jeg finder det endnu mere vigtigt at arbejde med den.

Først og fremmest er det min erfaring, at vi lader eleverne i stikken i det øjeblik, hvor vi giver dem skriftlige opgaver for derhjemme. Mange af eleverne har ikke de faglige strategier til at gå i gang med at løse denne opgave, og mange af dem har heller ikke det personlige overskud til at koncentrere sig om det. Jeg mener, at det er en kæmpe gevinst ved den lektieinkluderende undervisning, at vi arbejder med de skriftlige kompetencer på skolen. Eleverne kan få tid og ro til at fordybe sig i en skriftlig opgave, og vi lærere kan hjælpe dem med de problemer, der opstår, undervejs. I denne proces kan vi forhåbentlig give eleverne nogle strategier til, hvordan de kan få lavet disse skriftlige opgaver, når de engang skal lave dem hjemme.

Differentiering

Min erfaring med lektieinkluderende undervisning er desuden, at undervisningsdifferentiering er særlig vigtig i forhold til traditionel undervisning. Eleverne arbejder i forskellige tempi og er på forskellige niveauer. Denne forskel bliver langt mere tydelig i lektieinkluderende undervisning, fordi alt arbejdet sker på skolen. De traditionelle lektier har tidligere udvisket denne forskel. Ofte har det jo været sådan, at dem der ikke fik opgaverne lavet på skolen, skulle lave dem færdige hjemme. Jeg arbejder med forskellige arbejdsformer, som jeg mener, passer godt til lektieinkluderende undervisning, idet de muliggør differentiering.

Matrixgrupper: Dette er en form for gruppearbejde, hvor det er forholdsvis let at lave undervisningsdifferentiering. Der laves nogle grupper, som skal besvare forskellige opgaver i forskellige sværhedsgrader. Når disse opgaver er lavet, bliver eleverne sat i nye grupper,

hvor de skal fremlægge deres opgave. Således laver forskellige elever forskellige opgaver, som fremlægges for andre.

Korte fremlæggelser: Her uddeles igen forskellige opgaver til forskellige elever. Denne gang laves blot et kort oplæg for resten af klassen, når der samles op.

Åbne og kreative opgaver: Differentieringen bliver ofte lettere, hvis eleverne laver åbne og kreative opgaver. I disse opgaver bliver eleverne sjældent færdige på forskellige tidspunkter. De kan altid formidle indholdet lidt bedre eller lave et lidt mere spændende layout

Quiz og Byt (jf. Cooperative Learning): Mange af strukturerne i Cooperative learning kan bruges til at differentiere. I stedet for at lade eleverne besvare spørgsmål til teksten på traditionel vis, så organiser det som Quiz og Byt, hvor der tidsudlignes.

Trappetigen: Her laves opgaver med stigende abstraktionsniveau. Spørgsmålene skal udformes sådan, at målet med opgaverne kan nås ved blot at besvare de første opgaver på trappetigen. De sidste opgaver med højt abstraktionsniveau nås kun af de elever, som er særdeles dygtige eller hurtige.

Opgaver på tid: I lektieinkluderende undervisning vil tidsaspektet komme til at påvirke undervisningens tilrettelæggelse. Nogle elever arbejder simpelthen ikke hurtigt nok, og jeg mener, at det er helt i orden at presse disse elever rent tidsmæssigt en gang imellem. Til eksamen er der jo også en tidsmæssig begrænsning på.

Ekstraopgaver: Jeg har efterhånden erfaret, at det i lektieinkluderende undervisning er

specielt vigtigt at have ekstraopgaver til de hurtige elever. Der vil altid være elever, som bliver færdig før de andre, hvorfor det er vigtigt at have ekstraopgaver af forskellig karakter i baghånden. Her vil det være naturligt at finde opgaver på et højere niveau, så disse hurtigere elever bliver udfordret.

Desuden giver det god mening for mig at opdele undervisningen i mindre sekvenser. Når jeg planlægger en undervisning, tænker jeg undervisningen i sekvenser af 25 minutter, således der sker flere brud i undervisningen.

Det faglige niveau

Jeg har tidligere beskrevet mange fordele ved at arbejde lektieinkluderende, men jeg ser også iøjnefaldende ulemper ved at arbejde på denne måde. Jeg mener, at alle elever bør lære at lave lektier. Det er en del af den almene dannelse. Ved at flytte læringen fra den enkeltes private rum til det fælles, tager vi eleverne i hånden hele vejen. De behøver ikke tage ansvar for egen læring, og min frygt er, at de heller aldrig lærer det. Dog må jeg indtil nu konstatere, at det ikke har været konsekvensen. Mange elever giver desuden udtryk for, at de er glade for at arbejde lektieinkluderende. Sidste år sammenlignede vi tilmed karakterer for de almindelige klasser og de klasser, som arbejder med lektieinklusion. Sammenligningen viste, at der i de lektieinkluderende klasser var en forbedring af karaktererne i dansk og engelsk på næsten to karakterer! Disse sammenligninger skal selvfølgelig tages med et gran salt, men det giver måske en indikation på, at man ikke behøver at frygte for det faglige niveau.

Kan vi nå pensum?

Mange lærere er desuden bekymrede for, om man kan nå det faglige pensum. Vi har i år haft en ekstra dansktime i den klasse, som arbejder med lektieinklusion, hvilket jeg finder ganske rimeligt. Dog må jeg også erkende, at vi når næsten det samme som en almindelig klasse, hvilket et eksempel fra HF kan vise. To forskellige klasser skulle arbejde med en tekst af Steen Steensen Blicher. Den almindelige klasse skulle læse teksten hjemme, og den lektielette klasse skulle arbejde med teksten på skolen. I den almindelige klasse havde mange opgivet at læse teksten, fordi den var så svær. Derfor blev første halvdel af timen brugt på at gennemgå teksten og besvare spørgsmål. Den lektielette klasse brugte i stedet den første halvdel af timen på at læse teksten sammen. Tidsmæssigt blev der således brugt den samme tid på at forstå teksten, selvom den ene klasse var lektielet, og den anden var en almindelig klasse. Jeg mener, at det bør gives lidt ekstra tid til de klasser, der arbejder med lektieinklusion. Dog skal vi huske på, at vi arbejder med kompetencemål. Det er måske ikke nødvendigt at læse fem tekster for at nå en kompetencemål. Vi kan måske nøjes med to!

*Af Stine Aaen Dürr, lærer og kandidat i
pædagogisk psykologi, ansat på Herning HF
og VUC.*

*Med hjælp fra Knud Rønn Sørensen og
inspiration fra Tina Bækgaard Lauridsen.*